

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1705

Art. I. De Emptionis Venditionis Natura & Varietate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62668](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62668)

ria locupletetur, contra *Reg. Jure natura* 206. ff. & *Reg. Locupletari* 48. in 6.
 20. Dubium tertio moveri solet, an clerici valeant torqueri. Cui aniam præbuere *c. 1. cit.* Verba, *Illum iniquum, clericum depositum denegantem, sub questionibus ponant, etiam (si oportuerit) vinculis alligatum*: ex quibus clericum esse tortum, & torqueri jure posse, cum Panormit. *inc. cit. n. 6.* & aliis desumit Clarus §. *fin. q. 64. n. 24.* At non ita certò; quia *c. cit.* non agi de tortura: & Verba *Sub questionibus* idem, quod sub interrogationibus, denotare: verbis autem *Vinculis alligatum*, eum carceris & vinculorum coercitione ad depositæ pecuniæ redditionem compellendum, significari, in *c. cit.* notant Barbosa *n. 7.* & Gonzalez *n. 3.* At, licet textus ille intellectus foret, clericos tamen etiam in Sa-

cris constitutos & Sacerdotes quæque tortura, saltem in læsâ Majestatis & aliis exceptis aut valde enormibus criminibus aliquò Juris privilegio non omnino exemptos, praxi potissimum spectatâ, agnoscunt Farinac. *Prax. Criminal. q. 41. n. 2. & 8.* & Guazzinus *Reor. defens. 30. cap. 10. n. 3.* licet cum Menochio *Lib. 1. de Presumpt. q. 31. à n. 8.* Mascardo *de Prob. Proem q. 10. n. 38.* & aliis, propter præsumptionem delicti exclusivam, ex ipso Clericali statu & Sacerdotalis Ordinis dignitate ortam, præviam publicam diffamationem aut huic succedentia criminis indicia multò graviora & urgentiora contra ipsos, quam contra laicos, quæstionibus subjiciendos sive torquendos, meritò requirant. Quales autem ministri in clericorum tortura adhiberi sint *Lib. 5. Tit. 25.* statuetur.

TITULUS XVII.

De Emptione & Venditione.

Empionem, Commodati, Depositi fere ob unius gratiam iniri solitos Contractus excipiunt, qui cedunt in gratiam & utilitatem contrahentium utriusque: & imprimis quidem Emptio & Venditio, sicut frequentia usus & utilitate, sic etiam celebritate cæteris multum præstans.

ARTICULUS I.

De Emptionis Venditionis natura & varietate.

SUMMARIUM.

1. Res primò pro rebus aliis:
2. Postea pro pretio data,
3. Et ab aliis Contractibus distincta: Emptio Venditio:
4. Qua de merce pro pretio pecuniario danda convenitur;
5. Ut ejus substantiam mutuo contrahentium Consensus,
6. Certum Pretium pecuniarium,
7. Et certa Merx constituant.
8. Non etiam, Translatio Translatio domini,

9. Neque etiam, saltem regulariter, Scriptura.
 10. Cum res proprio simul & re datur, aliquando Venditionis,
 11. Aliquando Permutationis,
 12. Aliquando ex utraque Mixtus est Contractus.
 13. Emptio Venditio alia in Scriptis, alia sine Scriptis:
 14. Alia Generis & alia Speciei est:
 15. Et alia ad Corpus, alia ad Mensuram.

cem, Vendere ac Venditor: is verò, qui pro ista pecuniâ tanquam pretium dedit, Emere & Emptor dictus est, l. 1. §. cit. & l. Nec emptio §. pr. ff. Rubr. cit.

Neque cum hoc vocum illarum discrimine pugnat; quòd Veteres Emptionis Venditionisque appellationibus indiscriminatim uti à Gaio perhibeantur, l. Veteres 19. ff. de Action. empti. itaque illas accepit Ulpianus l. Inter patrem 2. pr. ff. de Contrab. empt. & Emere pro Vendere disertè dicat M. Tullius Lib. 3. Offic. quia neque hoc locò Princeps Eloquentiæ Romanæ, neque U. cit. JCT. ea vocabula sic confundere, ut propriæ significationis vim eandem omnino tribuerent utrique: sed folius modò Emptionis, modò Venditionis nomine Emptionis Venditionis contractum totum expresserunt; quòd nec sine Emptione Venditio, neque sine hac illa consistere aut intelligi possit, ut ad pr. Instit. hâc Rubr. Vinnius n. 2. adnotavit.

In Emptionis Venditionisque propriè acceptæ plena exactaque definitione statuenda mirè variant DD. variationi ansam præbente non modica dissensione circa ipsam Contractus substantiâ: quam etiam qui penitiùs habuere perspectam, sensu quidem omnes eòdem, verbis tamen aliis aliisque uti sunt: & Salas quidem Tract. de Empr. dub. 1. n. 10. perpaucis contractum hunc ab aliis, & in ipso etiam Venditionem ab Emptione distinguit, illam Pactionem rei pro pretio, hanc Pactionem pretii pro re vocans. Utramque simul complexus Molina Tract. 2. de J. & J. disp. 336. n. 5. qui Emptionem Venditionem esse, ait, Contractum, qui consensu perficitur mercis pro pretio: præ quibus accurata propositi contractus naturæ & Originis quoque explicatio est R.R. JCT. um, secundum quos Emptio Venditio est Contractus Juris Gentium. Nomina-

Emptionis ac Venditionis verbis ventitas Contractum & mutam præstationem quamcunque, & alienationem planè omnem complexa est Lex duodecim Tabularum, l. Statu 29. §. 1. ff. de Statu liberis; cum pretium non in sola numerata pecuniâ, sed cæteris quoque rebus posse consistere, & homo, fundus aut toga alterius rei vini vel olei pretium esse crederetur; ut, si quis istarum rerum aliquam cum alia permutasset, Emptio venditio contracta, §. Item pretium 2. Instit. hâc Rubr. & qui ita permutasset Emptoris ac venditoris locò haberentur, l. Sciendum 19. §. 5. ff. de Adilit. Edit. & in Veteris etiam Testamenti sacra Historia Esau primogenita, pulmentò permutata, diceretur vendidisse, Genes. cap. 25. v. 31. & 34.

Successu tamen temporis, cum ad tollenda incommoda, quibus rerum Permutatio propter rerum æstimationis inæqualitatem obnoxia fuit, pretium & æstimatio rerum, Gentium, moribus introducto Jure, constitutus esset nummus sive moneta signata, Aristot. Lib. 5. Ethic. cap. 8.

Emptio Venditio à cæteris Contractibus discreta, solòque nummò seu pecuniâ signatâ tanquam pretio pro rebus, tanquam merce exhibitâ, est contracta, l. 1. §. 1. ff. de Contrab. empt. & qui rem sive mercem,

Nominatus, bonæque fidei, initus consensus, quò de re seu merce pro certo pretio pecuniario, & de pretio pro re tradenda convenitur. Esse contractum Juris Gentium, patet ex *l. 1. cit. §. 2. & §. Sed Jus 2. Institut. de J. N. G. & C. ibi, Hòc Jure Gentium omnes pene contractus introduiti sunt, ut Emptio Venditio, Locatio Conductio &c.* Eum autem Nominatum, *l. 1. §. fin. & l. Jurisgentium 7. §. 1. ff. de Pactis, & bonæ fidei esse, §. Actionum 28. Institut. de Action. habetur: mutuòque consensu de pretio pro merce, & isto pro pretio præstando iniri ac perfici exprimitur, §. 2. cit. pr. Institut. hanc Rubr. & §. fin. Institut. de Oblig. ex consensu. Unde*

5. Dubium nascitur, quænam istius Contractus substantialia sint. Ratio dubitandi est; quia ad ejus substantiam rei quoque ac pretii traditio pertinere videtur; quòd ante hanc secutam contractus pro imperfecto habeatur, *l. Convenit 2. pr. C. de Pericul. & com. rei vend.* Accedit; quòd emptionis venditionis contractus tamdiu perfectus non sit, quamdiu ex eo nata non est Actio Empti: ista autem ante rei vel pretii factam traditionem nata non sit, *l. Julianus 15. §. 8. ff. de Contrab. empt.*

Nihilominus, Emptionem Venditionem sine rei aut pretii traditione & translatione domini consistere, receptum est magno consensu DD. ad istius contractus substantiam exposcentium tria: &

Primo quidem, eum celebrantium utriusque Consensum; unius quidem sive emptoris in pretii pro re sive merce, alterius verò seu venditoris in rei sive mercis pro pretio traditionem: quòd consensu emptio venditio perficitur, *l. Empti p. C. de Contrab. empt.* quantumvis facta non sit traditio rei vel pretii solutio actualis, *l. Inter 2. cit. §. 1. l. 1. §. 2. ff. de Rev. permut. & pr. Institut. de Empt. & vendit.*

quæ requiritur in Precarii, Commodati, Depositi, Pignoris & Mutui contractibus: neque etiam certa verborum forma, ut in Stipulatione, adhibita sit, *l. Confessio 2. §. 1. ff. de P. O.*

Secundo Pretium, tanquam rei sive mercis æstimationem, *l. 1. §. 1. ff. de Contrab. empt.* quod in hoc contractu pecuniarium & certum esse debet, §. 1. cit. pr. *V. Pretium & §. 1. Institut. Rubr. cit.* cum eò non res pro re detur, ut in Permutatione, à qua etiam differt; quòd non ut ista, re perficiatur, sed consensu, *l. 1. §. 2. cit.* Eòdem pretio & merce etiam differt à Locatione, in qua proprie non mercede sive res, de cujus dominio pleno aut directo, ut in Venditione, *l. Con manu 80. §. fin. ff. de Contrab. empt.* sed de usu tantum transferendo agitur: neque etiam pretium proprie intervenit cum in Locatione pecunia, si intervenit non pretii, sed mercedis vel pensionis pecuniariæ habeat rationem, *Glossa in l. 1. §. 1. V. Agendo ff. de Superficie. Molitor disp. cit. n. 5. & Azor p. 3. Institut. Lib. 3. cap. & q. 1.*

Tertio Mercem sive rem corporalem, vg. prædium, domum, bovem, torquem, vel incorporealem, vg. servitutem, jus percipiendi censum annuum: quæ pro pretio tanquam sui æstimatione, non pro alio, ut in Permutatione, datur: neque, ut in Cambio, pecunia pro pecunia permittitur, *Pirrhing ad hanc Rubr. n. 1. in fine.* Rem autem, quæ mercis rationem habeat, certam & determinatam esse oportere, receptum est; quòd rei incertæ pretium ut hic contractus exigit, certum illud non possit, *cit. Pirrhing n. 2.*

Neque rem incertam esse posse, præsumitur ex eo: quòd venditio emptio possit alea; jactusque retis & piscium perviumque captura, *l. Nec emptio 3. pr. §. 1. ff. de Contrab. empt.* quæ nec certa

ne determinata sunt; cum contingere possit, ut parum multumve aut nihil capiatur. At, licet hoc ita sit, res tamen certa & determinata in hoc contractu non desideratur; cum non tam pisces & aves, quam capturæ spes, & pisces avésque, si in rete inciderint, percipiendi jus vendatur ac ematur, Bruneman in *l. cit. n. 4.* & Haunold. *Tom. 4. de J. & J. tract. 8. num. 83.*

Neque ultrarelatum istius Contractus constitutorum ternarium ad ejus substantiam etiam traditione aut domini translationem pertinere, in eam rem allegata Jura persuadent; quia *l. Convent. cit.* sermo est de venditione vini ad mensuram, quæ ante mensurationem perfecta non est; quod vinum sub ea conditione vendi videatur, si fuerit ad mensuram, *l. Quod sape 37. §. 5. ff. de Contrab. empt.* cum ante mensurationem de certa quantitate vendita non constet, prout contractus substantia exposcit, Bruneman in *l. Convent. cit. n. 1.* & Haunold. *tract. cit. n. 4. §. autem cit.* ante traditionem emptori adversus venditorem ex empto Actio non negatur; cum subjectis verbis venditori, ad eam tradendam obligato, rei loco pigoris retentio permittatur, donec pretium fuerit oblatum; sed solummodo dicitur, Actionem, quæ datur, ante obligationem pretii esse inefficacem & excipiendò posse elidi; quod in omni contractu ultro citroque obligatorio actor contractui satisfacere ex sua parte teneatur; nam, qui differt, quod ex contractu debet, id, quod ipsi debetur, petere efficaciter non potest, Gaill. *Pract. lib. 2. observat. 17.* & Bruneman. in *l. Julianus cit. n. 11.*

Dubium secundò est, an de istius contractus substantia sit Scriptura. Quia in re præ oculis habendus est modus conventionis inter Venditorem & Emptorem, vel enim inter istos de re pro pre-

tio nummario tradenda convenit simpliciter, vel inter eos id actum est, ut contractus non valeat, nisi super eo confecta & approbata sit Scriptura?

Si prius, hæc de contractus substantia non est; cum Regulæ instar receptum sit, scripturam ad contractus vel alterius actus substantiam non exigi, præterquam in casibus Jure expressis, *arg. l. Pactum 17. C. de Pactis, Panormit. in c. 1. de Us, que à pral. n. 4. & Molina tract. 2. de J. & J. disp. 468. n. 7.* Scripturam autem ad emptionis venditionis substantiam & valorem ullum Jus non exposcat: imò hanc sine illa contrahi posse, planè liqueat ex *pr. Instit. hac Rubr. & l. Cum res 12. C. de Probat.* Quin scriptura de istius contractus substantia verisimiliter etiam non est, quando, ut super eo instrumentum conficiatur, inter emptorem & venditorem convenit, sed consensum illius confectio non alligatur; quod instrumentum confici voluisse videantur; ut temporis longinquitate emptionis venditionis celebratæ non intercidat memoria, & non pereat copia probationis, Salas *Tract. de Empt. dub. 65.* Tuschus *Pract. V. Contractus, concl. 99.* & Ferd. Vafquius *Illustr. controvers. lib. 1. cap. 28. n. 23.*

Si posterius, Scripturam ad contractus substantiam pertinere, & ante illam perfectam & approbatam ullam obligationem non nasci, exploratum est ex *pr. cit. & l. Contractus 17. C. de Probat.* ratioque est; quia tali casu voluntatis intentio est conditionata & suspensiva obligationis; cum contrahentes obligari expressè nolint, nisi confectum & approbatum sit instrumentum; quò proinde non confectò & perfectò ex contractu non obligantur perinde, ut si inter eos nihil esset actum; quia à contrahentibus nihil actum censetur, quamdiu aliquid ex conventionis addendum superest, *l. Cum Silianum 11. C. de*

11. *G. de Hū, quib. ut indign. cit. Molina disp. 337. n. 5. & Haunold. n. 14.*

10. Dubium tertio est, an emptio venditio, vel alius contractus sit, cum de re partim pro pretio sive certa quantitate pecuniaria, partim pro re, v.g. de fundo pro mille aureis & domo, de equo pro triginta florenis & bove præstando convenitur. Qua in re interesse existimo, an pretium pecuniarium adjunctæ rei valorem excedat aut ab ista excedatur, vel pretium rei valorem adæquet; cum, si hunc notabiliter excedat vel ab eo excedatur, ratio habenda sit excessus; ut, si pretium adjunctam rem ita excedat, contracta emptio venditio: & contra Permutatio facta censetur, si pretium à re ita excedatur; quod tali casu contractus denominatio à majori, tanquam principali, desumatur, Gomez *Tom. 2. Var. cap. 2. n. 10. Covarruv. Lib. 2. Var. cap. 4. n. 9. cit. Molina disp. 336. n. 6. & Haunold. tract. 8. n. 9.*

11. Si autem pretium pecuniarium & res æqualis æstimationis sint, dissensio est inter DD. quibusdam cum Baldo Emptionem Venditionem contractam: aliis contractum Innominatum celebratum, asserentibus cum Bartolo, Melius autē *cit. DD.* ita partim Emptionis Venditionis, partim Permutationis contractum inquit, censent; quod tali casu verè de re partim pro pretio, partim pro re danda conventum; ac proinde verè contractus Mixtus, & Emptio Venditio quatenus respicit pretium, & quatenus respicit rem, Permutatio celebrata sit: licet, quando contrahentes eorum contractuum alterum celebrare intenderunt, talis, qualem verbis expresserunt, esse videatur ac dicatur.

12. Ex hæcenus declaratæ Emptionis Venditionisque partitionibus celebriores & notatu digniores tres sunt.

Prima in eam, quæ In scriptis & quæ

sine scriptis sit, *pr. & l. Contractus est.* quæ ejus species non eò differunt; quod super una, non etiam super altera, confectum sit instrumentum; cum ea etiam, quæ sine scriptis fieri dicitur, in scriptum redigi possit & frequenter soleat: sed eò; quod in Venditione actum sit, ut non valeat, nisi super ea confecta sit scriptura, & hæc pertineat ad substantiam contractus. Quando autem de instrumento super Venditione conficiendo post ejus contractum jam perfectum convenitur, vel etiam id in ipsius celebratione expostitur ad Venditionis probationem & memoriam conservandam, sine scriptis celebrata censetur; ut pœnitere, & à contractu impote jam perfectò recedere, altero invitò, contrahentium neutri liceat: quod tamen ipsis ante scripturam perfectam permissum est; cum venditio celebrata est in scriptis; quod ante confectum ac perfectum super ea instrumentum contractum noluerint valere, Covarruv. *in c. Relatum 11. de Testament. n. 19. Haunold. cit. n. 14. & Bruneman. in l. Contractum cit. num. 3.*

Altera in Venditionem Generis & Speciei: quarum illà ex pluribus ejusdem generis rebus, v.g. ejusdem Authoris libris, ejusdem formæ pileis, ejusdem æstimationis equis unus vel duo, nullà certâ specie vel, ut Philosophi loquuntur, individuo designatò venduntur: istà verò de uno vel pluribus certis speciebus seu individuis pro certo pretio tradendis convenitur. Inter quas venditionis species id discriminis intercedit; quod, si certâ species una vel plures venditæ ante traditionem nullâ venditoris culpâ pereant, interitus sit emptoris: contra, si venditi generis species sive individua pereant, interitus sit Venditoris; ut hic unicum vel duo residua emptori tradere ex contractu teneatur.

Postquam

Postremâ res, numero pondere & mensurâ constantes, vendi frequenter solent vel ad Corpus vel ad Mensuram. Ad Corpus venditio fit, quando plures species live individua per modum unius rei individua, sine numeri, ponderis, vel mensurâ expressione, vg. totus tritici acervus, omne vinum in cella vel dolio contentum sine ullâ scapharum modiorumve aut urnarum expressione venditur: quâ venditio etiam fieri dicitur per *Aversio-nem*; quod eâ omne periculum avertatur in emptorem, istiusque ipsi venditâ rei, sive ex toto sive ex parte pereuntis, interitus sit, l. *Cum convenit 2. C. de Pericul. & com. rei vend. & l. Qui officii 62. §. fin. ff. de Contrab. empr. cit.* Haunold. n. 50. & Bruneman in l. *Qui officii cit. n. 1.* Ad Corpus etiam rei vendita censetur, quando plurium specierum sive individuorum per modum unius rei individua, vg. totius acervi tritici vel omnis vini reconditi in cella venditio facta est cum numeri quidem, ponderis aut mensurâ expressione, sed non taxativè, sive animò contractum ad expressam scapharum, modiorum vel urnarum quantitatem restringendi: sed demonstrativè, sive solummodo ad rem demonstrandam & discernendam factâ. Ad Mensuram autem Venditio fit, quando genere comprehensarum specierum sive individuorum certâ quantitas, vg. ex frumenti acervo decem scaphâ, vel ex eodem vini dolio decem urnas, certò pretiò in scaphas vel urnas singulas vel unicò in omnes simul constitutò, venditâ sunt; ut, si acervò doliòve denis plures scaphâ urnave contineantur, excessus venditus non intelligatur, *cit.* Haunold. *traçt. §. n. 52.* cujusmodi ad Mensuram factâ venditione si res vendita vg. acervus tritici aut vinum in dolio ante traditionem vel potius mensurationem pereat, interitus est venditoris, l. *Cum*

convenit cit. quòd venditio factâ præsumatur sub conditione, *Si res adnumerata, admensa, vel appensa fuerit, l. Quod sepe 35. §. 5. & 6. ff. de Contrab. empr. cit.* Rath *ib. 61.* Haunold. n. 61. & Bruneman, *cit. n. 1.*

ARTICULUS II.

De Emptoris ac Venditoris mutuo Consensu.

SUMMARIUM.

16. *Vendi res potest absolute, vel sub conditione:*
 17. *Absolute vendita præsumitur verbâ, Volo vendere vel Emere:*
 18. *Uti & vendendi promissionem secutâ traditione.*
 19. *Valida sunt venditioni adjecta pacta Additionis in diem.*
 20. *Legis Commissorie.*
 21. *Et de Retrovendendo:*
 22. *Dummodo retrovendendi onus contempserit.*
 23. *Eoque Pignoris contractus Usurarius non pallietur.*
 24. *Venditor tenetur ad rei, emptor ad pretii traditionem:*
 25. *Quâ emptor ferè rei dominium,*
 26. *Et aliquando ante eam consequitur.*
 27. *In re successivè vendita duobus, ante emptor primus:*
 28. *Post traditionem secundus præferatur:*
 29. *Nisi, rem priùs alteri venditam esse, sciverit.*
 30. *Emptori determinatè res ipsi vendita,*
 31. *Et venditori pretium exhibendum est:*
- M m a 32. Neque